

Terorismus

Pro různorodost forem a podmínek, za kterých terorismus vzniká a působí, je velkým problémem jeho jednoznačná definice a klasifikace. Všeobecně se definuje:

- jako **metoda** (strategie, taktika) použití síly nebo hrozby silou, kterou používají skupiny či jednotlivci nejružnějšího politického a náboženského přesvědčení v boji proti silnějším protivníkovi;
- není však druhem guerillové války, ideologií nebo politickým hnutím, i když může být jejich doplňkem nebo nástrojem;
- společným jmenovatelem všech teroristických činů je víra, že individuální akty násilí mohou urychlit změny ve společnosti a dosáhnout politické cíle účinněji než ostatní konvenční politické akce.

Výběr použitých forem násilí je podmíněný snahou vyvolat maximální psychologický účinek, vzbudit pocit strachu a ohrožení co největšího počtu lidí. Je mimořádně ostrou formou psychologického boje a jeho následky jsou v moderní informační společnosti navíc zesilované působením médií (někdy i v přímém přenosu).

- z historie terorismu;
- mezinárodní terorismus;
- sebevražedný terorismus;
- asymetrická ohrožení;

Tři druhy teroristických hnutí a jejich cíle:

- **sociální hnutí** (bez široké společenské podpory)
- **hnutí menšin** nebo porobených národů usilující o získání nezávislosti.
- **náboženská nebo kvaziideologická hnutí** (cíl: dosáhnout buď nevměšování do činnosti těch či oněch států, oblastí nebo náboženství, nebo dominance svého vyznání a ideologie nad druhými náboženskými a společenskými principy);

Rozdílné metody boje proti nim:

- maximální efektivní využívání pořádkových sil a normálních mechanismů boje s těžkým zločinem;
- v druhém případě jde o komplikovanou otázku: OSN potvrdila „národům kolonií, stejně jako národům, které se nacházejí pod cizí nadvládou, legitimnost používání jakýchkoli metod v jejich boji za sebeurčení a nezávislost“ (rezoluce Valného shromáždění č. 2908 z 2. listopadu 1972 o Realizaci Deklarace o získání nezávislosti zemím a národům pod koloniální nadvládou);
- nejméně prozkoumaný a pochopený, vyžaduje hlubokou analýzu cílů a úkolů teroristů, podstaty teroristických hnutí, jejich motivu a předpokladů odstranění tohoto jevu.

2. Mezinárodní a evropské nástroje proti terorismu

- mezinárodní dohody proti terorismu;
- mezinárodní dohody na regionální úrovni;
- evropské nástroje proti terorismu

3. Problémy boje s terorismem

Současný terorismus sice nemůže vnutit západnímu světu aby přehodnotil své základní principy, ani nemůže vytvořit „celosvětový chalífát“. Stejně tak Západ nemá šanci dosáhnout vítězství v této „válce proti terorismu“:

- jde o fenomén, za kterým stojí úsilí národů na sebeurčení nebo na potvrzení vlastní identity, tj. určitých civilizačních hodnot;
- problémy realizace strategie rozšiřování demokracie v islámském světě:

- proces vytváření demokracie na Západě probíhal celá staletí (odloučení církve od státu; reformace vytvořila pluralitu vyznání; osvěcenství upevnilo nezávislost rozumu; epocha objevů, která rozšířila horizonty poznání; epocha kapitalismu položila důraz na konkurenci a trh.
- svoboda na Západě se objevila mnohem dříve než demokracie (Zakaria: Budoucnost demokracie);
- vztah mezi bohatstvím států a liberální demokracií (ropné bohatství spíše brzdí, než napomáhá přechodu země k demokracii). Formální procedura voleb nemůže kompenzovat neexistující struktury, které zabezpečují v demokracii svobodu.
- nelze očekávat, že teroristé, hlásající politický program, který je jen v malé míře schopný mobilizovat velkou část voličů, přijmou principy „vlády většiny a podřízení se menšiny většině“, na kterých je založena liberální demokracie;
- rozšíření „demokracie“ (přesněji západních představ o svobodě a spravedlivé společnosti) nemůže být vnuceno zvenčí;
- **charakter struktur** teroristických organizací v podobě sítě autonomních buněk schopných účinně odolávat tradiční taktice armády a speciálních služeb;
- **motivace** terorismu.

Základní pravidla:

- učinit zřetelnou hranici mezi ozbrojenými skupinami, které bojují za sebeurčení a nezávislost svých národů a mezi teroristy, konajícími ve jménu ideologických a náboženských cílů. Islámští extrémisté dále nemohou být jednou stranou v jednáních, protože: nepředstavují politickou sílu, s kterou je možné vést jednání; ani stranu, která může převzít jasné závazky; ani stranu, kterou je možno vystavit určitému politickému tlaku v situaci, kdy by neplnila přijaté závazky.
- nemožnost jednání neznamena, že konečným cílem války s teroristy je jejich vyhubení. Čím aktivněji jsou likvidováni jednotliví teroristé, tím více působí jejich cíle na národ (Gaza, Čečensko).
- vypracovat a realizovat systém vztahů se státy, na jejichž území aktivně působí teroristické skupiny: musí být zbaveny jakékoliv pomoci ze strany rozvinutého světa; musí se zříci prodeje jakýchkoli systémů zbraní; musí se přesvědčit o nemožnosti získat přístup ke zbraním hromadného ničení; omezit obchodní a ekonomickou spolupráci s nimi atd.
- příklady nestabilních států ukazují nejefektivnější způsob diskreditace populistických hnutí - umožnit jim realizovat jejich vyhlášené cíle. Západní hodnoty budou osvojeny ne tam, kam se Západu podaří je donést, ale tam, kde vzniknou podmínky – vytvoří se reálná a pochopená poptávka. Svoboda je důležitá ne sama o sobě – ale mnohem více vybojovaná a vytrpěná svoboda. Pokud islámské národy nepocítí potřebu západních hodnot, nebude možné jim je vnutit a ani to není nutné.

Literatura:

Novotný, A.: Slovník mezinárodních vztahov. Bratislava 2004

Kontrolní otázky

1. Základní charakteristika terorismu (definice, základní historické etapy jeho vývoje, specifika mezinárodního a sebevražedného terorismu, podstata asymetrických hrozeb).
2. Mezinárodní a evropské nástroje proti terorismu (mezinárodní dohody proti terorismu, mezinárodní dohody na regionální úrovni; evropské nástroje proti terorismu).
3. Problémy boje s terorismem.